

Batsheva Dance Company

hylland fe2tival

Batsheva Dance Company

KYR

Ohad Naharin

muziek: The Tractor's Revenge &

Ohad Naharin

licht: Bambi

decor: Ayelet Harpaz

geluid: Frankie Lievaart

première: 8 juni 1990, Jeruzalem (op-

dracht Israel Festival Jerusalem 1990)

duur: 2 x 35 minuten

dans: Orjan Andersson, Melanie Berson,
Sonia D'Orleans Juste, Dylan Elmore,
Sharon Eyal, Mari Kajiware, Ohad Naharin,
Yuval Pick, Peter Rombouts, David
Titchnell, Tami Vinig, Sandra Volovich
Weissman, Hanna Waisman, Yossi
Yungman, Ronit Zlatin, Arnon Zlotnik.

*Deze voorstelling is mede mogelijk gemaakt
door een bijdrage van Dommelsche
Bierbrouwerij bv.*

25 juni 1992, aanvang 20.15 uur
Stadsschouwburg, Amsterdam

De voorstelling is om ca. 22.00 uur afgelopen.
Er is een pauze. Het is verboden tijdens de
voorstelling te fotograferen.

Mabul

Ohad Naharin

muziek: Antonio Vivaldi*, John Zorn,
Arvo Pärt, Livingston & Evans Ray, Carl
Orff

kostuumontwerp: Rakefet Levy

lichtontwerp: Bambi

geluid: Danny Koryto

countertenor: Peter Rombouts

zanginstructie: Mira Zakai

bewerking Vivaldi's *Nisi Dominus*: Arnon
Zlotnik

kostuumuitvoering: Anna Bargiel, Shaul
Aharoni, Batsheva's workshop

decoruitvoering: Dream Industries

* uitgevoerd door James Bowman and
The Academy of Ancient Music

première: 7 juni 1992, Jeruzalem (op-
dracht Israel Festival Jerusalem 1992)
duur: 75 minuten

dans: Orjan Andersson, Melanie Berson,
Sonia D'Orleans Juste, Dylan Elmore,
Sharon Eyal, Mari Kajiware, Yuval Pick,
Peter Rombouts, David Titchnell, Tami
Vinig, Sandra Volovich Weissman, Hanna
Waisman, Yossi Yungman, Ronit Zlatin,
Arnon Zlotnik

Met dank aan Arik Levy en Zahi Rolnik

26 juni 1992, aanvang 20.15 uur
Stadsschouwburg, Amsterdam

De voorstelling is om ca. 21.45 uur afgelopen.
Er is geen pauze. Het is verboden tijdens de
voorstelling te fotograferen.

Batsheva Dance Company

artistieke leiding: Ohad Naharin

zakelijke leiding: Mira Eidels

instudering: Melanie Berson,

Mari Kajiwara

docent: Jay Augen

gastdocenten: David Dvir, Ohad Naharin,

Mari Kajiwara

assistent artistieke leiding:

Naomi Bloch Fortis

produktieleiding en toneelmeester:

Iris Bovshover

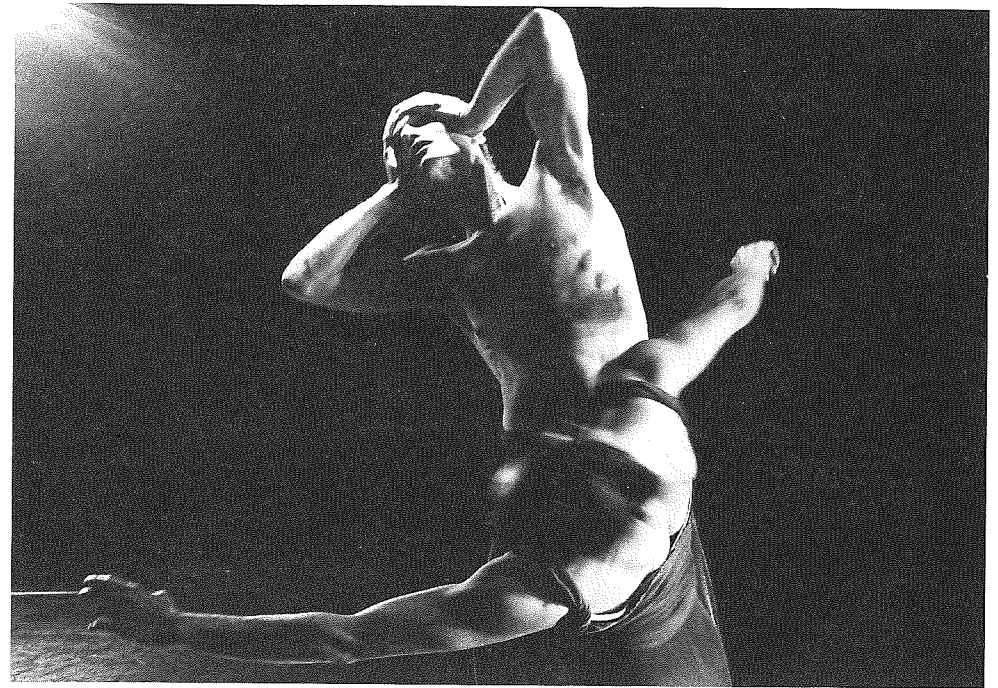
toneelmeester: Moti Katsav

techniek: Gadi Glik

geluid: Danny Koryto

kleedster: Hemda Zolta

De Batsheva Dance Company wordt gesteund door het Israëlische Ministry of Education and Culture, The America-Israel Foundation en de Tel-Aviv Jaffa Municipality. Batsheva Dance Company is vast verbonden aan het Suzanne Dellal Center for Dance and Theatre in Neve Tzedek, Tel-Aviv.

KYR, foto Shosh Kormosh

Met handschoenen, zonder handschoenen

3

Het zou enigszins onverantwoordelijk zijn om te zeggen dat oorlog het hoofdthema is van het werk van Ohad Naharin, en wel in de eerste plaats omdat het uitspreken of het horen van het woord *oorlog* het beeld oproept van grote, gewelddadige mensenmassa's die elkaar proberen af te maken. Bij *oorlog* denk je dan aan bloed, vuur en kreten van pijn. Tom Stoppard heeft – nog voor de metamorfose van Oost-Europa – gezegd dat oorlog kapitalisme zonder handschoenen is. Parafraserend hierop zou je kunnen zeggen: een grote oorlog is een kleine oorlog zonder handschoenen.

Ik zal deze ietwat cryptische uitspraak toelichten. Oorlog, de oorlog, is in feite een grove uitingsvorm van de vele oorlogen die hun oorsprong in het individuele ik vinden. We zijn allemaal haast voortdurend in oorlog verwickeld. Sommigen noemen dat een interne strijd of een conflict, anderen geven het een andere naam. In wezen gaat het om mini-oorlogen, gevoerd met katoenen, wollen, leren, zijden of pervers-rubberen handschoenen aan.

Ohad Naharin houdt zich vaak bezig met deze oorlogen, maar niet minder vaak ook met de betekenis van de handschoen en met de behoefte om die in verschillende vormen en op verschillende manieren te gebruiken. De handschoen heeft niet alleen een technische functie. Zoals het masker een authentiek gezicht is van de ziel, zo maakt de handschoen deel uit van de essentie der dingen. Hij is bedoeld om ons te beschermen tegen onze eigen waanzin, om ons rationeel-beschaafde ik te scheiden van datgene wat ons van binnen wil ruïneren en uitroeien. De vijand is in de eerste plaats: wij zelf.

Naharin is niet de eerste kunstenaar die sterk onder de indruk is van de gevechtkunsten van het Verre Oosten; menig choreograaf raakte in de ban van de bijzondere esthetiek ervan. Maar de meesten hebben daarbij weinig aandacht besteed aan de betekenis en de functie van deze esthetiek.

Bij Naharin vinden we een steeds terugkerende beweging. Bovenlichaam en hoofd zijn voorovergebogen, het ene been staat stevig op de grond en zorgt dat de danser niet omvalt door de beweging van het bovenlichaam, het andere been gaat de lucht in en schopt, op zijn hoogtepunt gekomen, als het ware tegen het bovenlichaam. Deze karakteristieke beweging is een variant op een bekende beweging uit de oosterse gevechtkunsten, die oorspronkelijk niets met schoonheid en betekenis van doen hadden, maar met zelfverdediging en het uitschakelen van de ander. Dit lichaam, dat zich verdedigt en tegelijk in de aanval gaat, is zeer typerend voor de mentale en artistieke wereld van Naharin. De vijand, van binnen of buiten, is alom tegenwoordig.

De titel *Kyr* – het Hebreeuwse woord voor *muur* – is afkomstig van een oud Israëliësch lied dat ikzelf als kind griezelig vond. De Israëliëse zanger Sjimón Jisreëli zong toen met zijn zware, trillende bas over een man die in een muur woont. Iedere keer als dit enge lied bij ons thuis op de radio te horen was, ging er een rilling door me heen en kreeg ik hartkloppingen. Zelfs de herinnering aan die ervaring kan me lichtelijk doen rillen.

Naharin, een generatiegenoot, heeft aan dit lied kennelijk een soortgelijk trauma overgehouden. Het lied van de man in de muur zou gebruikt worden voor *Kyr*; uiteindelijk is daarvan afgezien. Hoe het ook zij, de geest van dat mysterieuze wezen in de muur waart over het werk van Naharin. Het is de vreemdeling, de ander, iets dat aanwezig is en de bron vormt van een voortdurende dreiging, van angst.

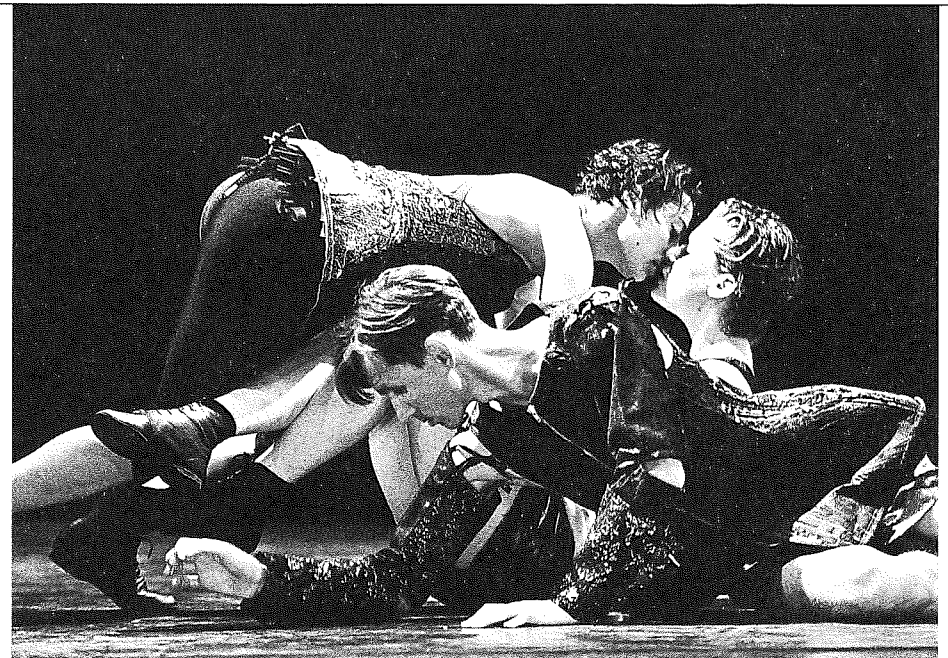
Hezy Leskly

‘Dansers moeten niet mooi willen zijn’

Fragmenten uit een interview van Itzik Weingarten met Ohad Naharin tijdens de repetities voor *Mabul*

‘Ik word beïnvloed door de dansers met wie ik werk en vereenzelvig me met hen. Ik wòrd ieder van hen, een beetje zoals Woody Allens Zelig. Uit deze fusie van twee personen komt iets voort dat voor elke danser anders is. Op een bepaald moment laat ik de dansers de richting en de dynamiek van de beweging die ik bedacht heb veranderen. Soms ontstaat er dan een chaos die je niet kunt voorspellen. Ik laat de chaos in het werkproces toe. Het is net alsof je zo’n glazen bol met een plaatje in de sneeuw schudt. Ik houd ervan dingen op hun kop te zetten. Chaos ervaar ik als een positief element. Uiteindelijk bereik je het punt dat je moet kiezen en op een haast dictatoriale wijze beslissingen moet nemen.’

‘Ik geef de dansers gedrags- en bewegings-, maar geen dansopdrachten. Als je op een beweging geconcentreerd bent, vergeet je jezelf en verdwijnt het narcisme. Dansers zijn mooie mensen, maar ze moeten niet te mooi willen dansen, want dan wordt het alle-

Mabul, foto Gadi Dagon

maal zo lief. Ze moeten juist gestoord, belust, helder en geconcentreerd zijn. Ze moeten dansen als een panter die op een prooi jaagt en daarbij al zijn zintuigen gebruikt. Voor de danser betekent dit idee van de jacht dat hij zijn techniek tot een tweede natuur moet maken, en niet een houding moet aannemen omdat hij die nu eenmaal op de balletschool heeft geleerd. Ik vind het belangrijk dat een danser zijn opleiding achter zich laat.'

'Als ik aan *Mabul* denk, dan denk ik aan een eeuwig durende situatie. Je kunt dit werk vergelijken met een meter rivierbedding. Niet de bedding van een hele rivier, maar een stuk van een meter waarop ontelbaar veel dingen gebeuren. Hier zijn allerlei krachten in het spel. Voor de mens is de eerste ervaring van de zwaartekracht een schok. Sinds dit trauma proberen we allemaal steeds weer rechtop te staan. In een stromende rivier heersen vele krachten. Niet alleen de zwaartekracht, maar ook zijwaartse en opwaartse krachten. Die presenteer ik allemaal op het toneel en ik laat me ofwel door die krachten overweldigen of ik bied weerstand. Dat is dan mijn eigen keuze.'

'*Mabul* is optimistischer dan mijn vorige werken. Ik heb mijn optimisme enigszins over-
6 dreven, omdat ik me niet werkelijk gelukkig voel. Ik kan me slecht verzoenen met het feit dat ik maar één keer leef. Ik voel me bevoorrecht dat ik niet in Biafra ben geboren of als Bedoeïense vrouw bij wie de clitoris is verwijderd. In het verleden verstopte ik mezelf achter het motto: "Ik ben een danser, geen prater." Tegenwoordig ben ik meer geneigd me uit te spreken. Ik betrek een stelling, maar tegelijkertijd zijn mijn opvattingen voorlopig van aard. Ze kunnen elk moment veranderen.'

biografieën

Batsheva Dance Company

De Batsheva Dance Company werd in 1964 opgericht door Martha Graham, en wijdde zich aanvankelijk aan de uitvoering van haar werk. Vanaf de oprichting is het gezelschap op zoek naar nieuwe richtingen, originele uitdrukkingsmiddelen en gevarieerde dansstijlen en -vormen. Artistiek leiders van Batsheva waren onder anderen Robert Cohan, Jane Dudley en William Louthier. Bekende choreografen zoals Kurt Jooss, Anna Sokolow, Paul Taylor, Jerome Robbins en John Cranko maakten balletten voor of studeerden deze in met het gezelschap. Het huidige repertoire omvat werk van vele jonge en opwindende choreografen zoals Mark Morris, Daniel Ezralow, Elisa Monte, Elizabeth Streb en Ohad Naharin. Naast de jaarlijkse première en opvoeringen binnen Israël treedt het gezelschap ook veelvuldig op in het buitenland. In 1990 werd het jongerengezelschap Ensemble Batsheva opgericht dat ten doel heeft de ontwikkeling van jonge dansers en choreografen te stimuleren.

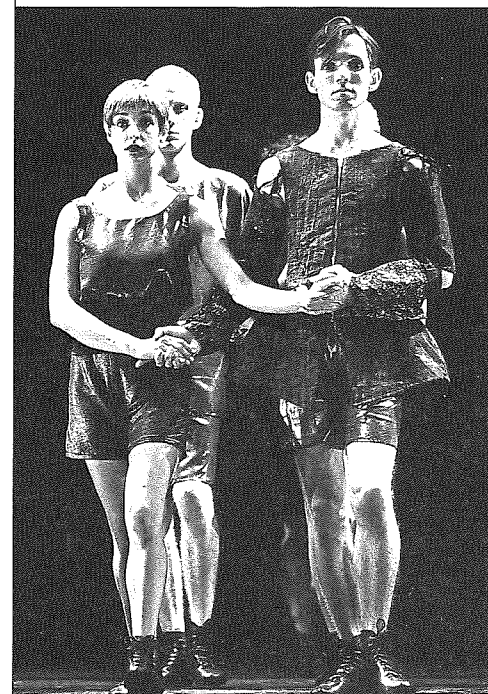
Ohad Naharin

Ohad Naharin werd geboren in Israël en begon zijn balletopleiding op tweeëntwintigjarige leeftijd bij de Batsheva Dance Company. Op uitnodiging van Martha Graham, die hem een geboren danser noemde, voegde hij zich bij haar gezelschap in de Verenigde Staten. Hij verliet dit gezelschap echter om op zoek te gaan naar andere vormen van dans. Hij studeerde aan de Juilliard School of Music in New York en sloot zich in 1977 voor één jaar aan bij Maurice Béjarts Ballet van de Twintigste Eeuw. Zijn debuut als choreograaf maakte hij in 1980, waarna hij zijn eigen, in New York gevestigde dansgezelschap oprichtte, dat op vele plaatsen in de Verenigde Staten optrad. Daarnaast maakte de Ohad Naharin Dance Company tournees door onder meer China, Europa en Israël. Ohad Naharin ontving choreografie-opdrach-

ten van het Nederlands Dans Theater, het Ballet de l'Opéra de Lyon, het Pittsburgh Ballet Theatre, de Sydney Dance Company, de Batsheva Dance Company en de Asia Society in New York. In 1990 werd hij aangesteld als artistiek leider van de Batsheva Dance Company.

The Tractor's Revenge

De Israëlische rockgroep The Tractor's Revenge bestaat uit Avi Belleli (bas, zang en fluit), Ophir Leibovitzh (gitaren), Green (keyboards en percussie) en Danny Makov (drums, keyboard; niet aanwezig tijdens KYR). De eerste plaat van de groep verscheen in maart 1990. Datzelfde jaar ontmoetten de groepsleden Ohad Naharin en samen met hem componeerden ze de muziek voor KYR. De tweede plaat, *The Right to Scream*, verscheen in februari 1992. Onlangs voltooide The Tractor's Revenge de muziek voor een politieke rock opera, *Samara*, waarin de leden samen met andere Israëlische artiesten optreden.

Colofon

Dit is een uitgave van het Holland Festival.

Telefoon: 31.(0)20.627 65 66

Telefax: 31.(0)20.620 34 59

Adres: Kleine-Gartmanplantsoen 21

NL-1017 RP Amsterdam

Basisontwerp: Pieter Roozen / Mart. Warmerdam

Opmaak: Patrick Hoogenberg

DTP-apparatuur ter beschikking gesteld door

Magister Computer

Druk: Drukkerijen de Bussy Ellerman Harms bv

De bijdrage van Hezy Leskly is uit het Hebreeuws
vertaald door Shulamith Bamberger.

Het interview van Itzik Weingarten is uit het
Engels vertaald door Jan Willem Reitsma.

Sponsors

Koninklijke PTT Nederland NV (hoofdsponsor)

De Volkskrant bv

Fiat Auto Nederland bv

Dommelsche Bierbrouwerij bv

BV Weekbladpers

Drukkerijen de Bussy Ellerman Harms bv

Andersen Consulting

Subsidiënten

Ministerie van WVC

Ministerie van Economische Zaken

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Gemeente Amsterdam

Prins Bernhard Fonds

Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele

Omroepproducties

de Volkskrant

Dommelsch Bier